

Dokumentas atspausdintas iš teismų praktikos paieškos sistemos INFOLEX. Praktika
(www.teismupraktika.lt)

Kortelė:

1983060_RegNr_e3K-3-79-823/2021

<http://www.infolex.lt/tp/1983060>

Civilinė byla Nr. e3K-3-79-823/2021

Teisminio proceso Nr. 2-56-3-00069-2019-3 Procesinio sprendimo kategorijos: 3.4.3.; 3.4.3.5.2.;
3.4.3.7.3.; 3.4.3.11

(S)

LIETUVOS AUKŠČIAUSIASIS TEISMAS

N U T A R T I S

LIETUVOS RESPUBLIKOS VARDU

2021 m. balandžio 7 d.

Vilnius

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, susidedanti iš teisėjų Godos Ambrasaitės-Balynienės (pranešėja), Gedimino Sagačio ir Dalios Vasarienės (kolegijos pirmininkė),

teismo posėdyje kasacine rašytinio proceso tvarka išnagrinėjo civilinę bylą pagal pareiškėjo bankrutuojančios individualios įmonės „Kompiutera“ savininko M. M. kasacinį skundą dėl Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. liepos 2 d. nutarties peržiūrėjimo civilinėje byloje pagal pareiškėjo bankrutuojančios individualios įmonės „Kompiutera“ savininko M. M. pareiškimą dėl bankrutuojančios individualios įmonės „Kompiutera“ 2020 m. vasario 13 d. kreditorių susirinkimo nutarimo panaikinimo; suinteresuoti asmenys bankrutuojančios individualios įmonės „Kompiutera“ nemokumo administratorius M. K., Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Kauno skyrius,

Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos Alytaus skyrius, Š. B., A. S., J. V., D. P., M. P., V. V., uždaroji akcinė bendrovė „Legal balance“, akcinė bendrovė SEB bankas, akcinė draudimo bendrovė „Compensa Vienna Insurance Group“.

Teisėjų kolegija

n u s t a t ė :

I. Ginčo esmė

1. Kasacinėje byloje sprendžiama **dėl pereinamųjų nuostatų dėl nemokumo procesų taikymo juridinio asmens bankroto procese sudaromoms taikos sutartims.**

2. Pareiškėjas BIĮ „Kompiutera“ savininkas M. M. prašė: 1) panaikinti 2020 m. vasario 13 d. kreditorių susirinkimo nutarimą, kuriuo atsisakyta sudaryti taikos sutartį BIĮ „Kompiutera“ bankroto byloje; 2) pripažinti, kad pareiškėjas ir kreditoriai, kurių nepatenkintų reikalavimų suma sudaro ne mažiau kaip 2/3 iki taikos sutarties pasirašymo dienos visų likusių nepatenkintų reikalavimų sumos vertinės išraiškos, turi teisę be nemokumo administratoriaus sudaryti taikos sutartį pagal pareiškėjo pateiktą projektą.

3. Pareiškėjas nurodė, kad 2019 m. balandžio 1 d. BIĮ „Kompiutera“ buvo iškelta bankroto byla. Nemokumo administratorius nevykdė Lietuvos Respublikos įmonių bankroto įstatymo (toliau – ĮBĮ) 28 straipsnio 2 dalyje nustatytos pareigos pasiūlyti pareiškėjui ir kreditoriams sudaryti taikos sutartį, todėl pareiškėjas 2019 m. lapkričio 26 d. savo iniciatyva išsiuntė nemokumo administratoriui taikos sutarties projektą, vėliau jam siuntė dar kelis taikos sutarties variantus, tačiau nemokumo administratorius vilkino taikos sutarties sudarymo procedūras. 2020 m. vasario 13 d., jau įsigaliojus Lietuvos Respublikos juridinių asmenų nemokumo įstatymui (toliau – JANĮ), nemokumo administratorius pateikė kreditorių susirinkimui taikos sutarties projektą. BIĮ „Kompiutera“ 2020 m. vasario 13 d. kreditorių susirinkimo nutarimu buvo nutarta nesudaryti taikos sutarties, nes dalis kreditorių jai nepritarė ir nemokumo administratorius atsisakė ją pasirašyti.

4. Pareiškėjo nuomone, kreditorių susirinkimas nepagrįstai vadovavosi JANĮ 80 straipsnio 3 dalimi, pagal kurią taikos sutartis laikoma sudaryta, jeigu ją pasirašo visi kreditoriai ir nemokumo administratorius, gavęs juridinio asmens dalyvių pritarimą. Kadangi teisės ir pareigos, susijusios su taikos sutarties sudarymu, atsirado dar iki JANĮ įsigaliojimo, tai turi būti taikoma ĮBĮ 28 straipsnio 3 dalis, pagal kurią taikos sutartis laikoma sudaryta, jeigu ją pasirašo kreditoriai, kurių nepatenkintų reikalavimų suma sudaro ne mažiau kaip 2/3 iki taikos sutarties pasirašymo dienos visų likusių nepatenkintų reikalavimų sumos vertinės išraiškos, arba jų įgaliotas atstovas ir administratorius, gavęs įmonės savininko (savininkų) sutikimą. Kreditorius AB SEB bankas, kurio finansinis reikalavimas sudaro 2/3 visų likusių kreditorių nepatenkintų reikalavimų, sutinka pasirašyti taikos sutartį, todėl kreditorių susirinkimo nutarimas prieštarauja ĮBĮ 28 straipsnio 3 daliai.

II. Pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų procesinių sprendimų esmė

5. Kauno apygardos teismas 2020 m. balandžio 30 d. nutartimi pareiškėjo skundo netenkino.

6. Teismas nurodė, kad, 2020 m. sausio 1 d. įsigaliojus JANĮ, neteko galios ĮBĮ su visais pakeitimais (JANĮ 153 straipsnis). JANĮ 155 straipsnyje, reglamentuojančiame pereinamąsias nuostatas dėl nemokumo procesų, nustatyta, kad iki 2019 m. gruodžio 31 d. pradėtiems juridinių asmenų nemokumo procesams šio įstatymo nuostatos taikomos toms asmenų teisėms ir pareigoms, kurios atsiranda arba yra įgyvendinamos jam įsigaliojus, taip pat toms nemokumo procedūroms, kurios pradedamos šiam įstatymui įsigaliojus, išskyrus tam tikras išvardytas šio įstatymo nuostatas. BIĮ „Kompiutera“ nemokumo procesas pradėtas galiojant ĮBĮ, tačiau ginčijamas 2020 m. vasario 13 d. BIĮ „Kompiutera“ kreditorių susirinkimo nutarimas priimtas įsigaliojus JANĮ, todėl, sprendžiant klausimą dėl jo teisėtumo ir pagrįstumo, taikytinos JANĮ normos.

7. Teismas nurodė, kad pagal JANĮ 80 straipsnio 3 dalį teismui turi būti pateikta taikos sutartis, pasirašyta visų kreditorių ir nemokumo administratoriaus. Tai imperatyvi įstatymo norma. Taigi, pagal JANĮ nuostatas, tik taikos sutartį pasirašius visiems kreditoriams ir nemokumo administratoriui ir pritarus pareiškėjui, taikos sutartis pagal JANĮ 80 straipsnio 1 dalį galėtų būti teikiama teismui tvirtinti.

8. Teismas nustatė, kad 2020 m. vasario 13 d. BIĮ „Kompiutera“ kreditorių susirinkimui buvo pateiktas 2020 m. sausio 30 d. taikos sutarties projektas. Iš 2020 m. vasario 13 d. kreditorių susirinkimo protokolo ir kreditorių balsavimo biuletenių matyti, kad su taikos sutarties projektu sutiko ne visi kreditoriai, taip pat nesutiko ir nemokumo administratorius. Be to, po įvykusio kreditorių susirinkimo į įmonės kreditorių sąrašą buvo įtrauktas naujas kreditorius – UAB „Mineraliniai vandenys“.

9. Teismas pažymėjo, kad pareiškėjas nepagrįstai teigia, jog nemokumo administratorius nesiūlė jam ir kreditoriams sudaryti taikos sutarties. 2019 m. rugsėjo 20 d. nemokumo administratorius elektroniniu paštu išsiuntė pareiškėjui ir kreditoriams raštą dėl taikos sutarties sudarymo. Vėliau jis išaiškino pareiškėjui, kad nemokumo administratorius tik privalo pasiūlyti sudaryti taikos sutartį, tačiau jos sąlygas teikia įmonės savininkas ir kreditoriai.

10. Lietuvos apeliacinis teismas, išnagrinėjęs bylą pagal pareiškėjo atskirąjį skundą, 2020 m. liepos 2 d. nutartimi Kauno apygardos teismo 2020 m. balandžio 30 d. nutartį paliko nepakeistą.

11. Apeliacinės instancijos teismas sutiko su pirmosios instancijos teismo išvada, kad, sprendžiant klausimą dėl taikos sutarties sudarymo BIĮ „Kompiutera“ bankroto byloje, taikytina JANĮ 80 straipsnio 3 dalis, o nustatė, kad ne visi kreditoriai pritarė taikos sutarties projektui, skundžiamas kreditorių susirinkimo nutarimas nesudaryti taikos sutarties yra teisėtas. Nemokumo administratoriaus veiksmai siūlant taikos sutarties sąlygas arba jų nesiūlant, pareiškėjui neginčijant, kad kreditoriams taikos sutarties projekto sąlygos buvo žinomos ir suprantamos, apeliacinės instancijos teismo vertinimu, neturi teisinės reikšmės sprendžiant dėl skundžiamo kreditorių susirinkimo nutarimo teisėtumo.

III. Kasacinio skundo ir atsiliepimo į jį teisiniai argumentai

13. Kasaciniu skundu pareiškėjas M. M. prašo panaikinti pirmosios ir apeliacinės instancijos teismų nutartis ir priimti naują sprendimą – patenkinti jo pareiškimą, panaikinti 2020 m. vasario 13 d. BIĮ „Kompiutera“ kreditorių susirinkimo nutarimą ir pripažinti, kad pareiškėjas ir kreditoriai, kurių nepatenkintų reikalavimų suma sudaro ne mažiau kaip 2/3 iki taikos sutarties pasirašymo dienos visų likusių nepatenkintų reikalavimų sumos vertinės išraiškos, turi teisę be nemokumo administratoriaus

sudaryti taikos sutartį bankroto byloje pagal pareiškėjo pateiktą taikos sutarties projektą. Kasacinis skundas grindžiamas šiais argumentais:

13.1. Teismai, sprenddami klausimą dėl taikos sutarties sudarymo, nepagrįstai taikė JANĮ 80 straipsnio 3 dalį. Teismai nevertino, kad taikos sutarties sudarymas nėra vien tik kreditorių susirinkimo nutarimas dėl taikos sutarties sudarymo. Taikos sutarties sudarymas susideda iš keleto etapų: pirmiausia nemokumo administratorius apie taikos sudarymą privalo informuoti individualios įmonės savininką ir pateikti pasiūlymą dėl taikos sutarties, toliau vyksta derybos, teikiama oferta ir akceptas. Ir tik viename iš galutinių etapų dėl taikos sutarties sudarymo sprendžiama kreditorių surinkime. Šiuo atveju pirmieji taikos sutarties sudarymo veiksmai buvo atlikti dar iki 2020 m. sausio 1 d., kai įsigaliojo JANĮ. Nemokumo administratorius 2019 m. rugsėjo 20 d. išsiuntė pareiškėjui ir kreditoriams raštą dėl taikos sutarties sudarymo, 2019 m. lapkričio 26 d. pareiškėjas išsiuntė jam taikos sutarties projektą. Todėl turi būti taikoma ĮBĮ 28 straipsnio 3 dalis, pagal kurią taikos sutartis laikoma sudaryta, jeigu ją pasirašo kreditoriai, kurių nepatenkintų reikalavimų suma sudaro ne mažiau kaip 2/3 iki taikos sutarties pasirašymo dienos visų likusių nepatenkintų reikalavimų sumos vertinės išraiškos, arba jų įgaliotas atstovas ir administratorius, gavęs įmonės savininko (savininkų) sutikimą. Kreditoriai AB SEB bankas ir Valstybinio socialinio draudimo fondo valdyba, kurių nepatenkintų reikalavimų suma sudaro daugiau kaip 2/3 visų likusių nepatenkintų reikalavimų sumos, sutinka pasirašyti taikos sutartį. Todėl taikos sutarties sudarymas pagal pareiškėjo pasiūlytą projektą yra galimas, o kreditorių susirinkimo nutarimas nesudaryti taikos sutarties prieštarauja ĮBĮ 28 straipsnio 3 daliai.

13.2 Teismai netinkamai aiškino ĮBĮ 28 straipsnio 2 dalį, nurodydami, kad nemokumo administratorius tik privalėjo pasiūlyti įmonės savininkui ir kreditoriams sudaryti taikos sutartį, tačiau taikos sutarties sąlygas teikia įmonės savininkas ir kreditoriai. Pasiūlymą sudaryti taikos sutartį gali pateikti kreditoriai, administratorius, įmonės savininkas (ĮBĮ 28 straipsnio 1 dalis). Pasiūlymas sudaryti sutartį laikomas oferta (Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 6.167 straipsnio 1 dalis), o tai reiškia, kad ofertoje turi būti konkrečios siūlomoms taikos sutarties sąlygos. Todėl nėra pagrindo teigti, kad nemokumo administratorius tik informuoja įmonės savininką ir kreditorius apie galimybę sudaryti taikos sutartį. Šiuo atveju nemokumo administratorius pasiūlymo sudaryti taikos sutartį, atitinkančią ĮBĮ 28 straipsnio 2 dalį, neteikė nei pareiškėjui, nei kreditoriams. Todėl tolimesni jo veiksmai, įskaitant kreditorių susirinkimo organizavimą, buvo negalimi, o tokiaame susirinkime priimti nutarimai yra niekiniai.

14. BII „Kompiutera“ nemokumo administratorius M. K. atsiliepimu į kasacinį skundą prašo kasacinį skundą atmesti kaip nepagrįstą. Atsiliepime nurodomi šie argumentai:

14.1. Į JANĮ 155 straipsnyje nustatytas išimtis, kurioms netaikomos šio įstatymo nuostatos, nepatenka nuostatos dėl taikos sutarties sudarymo bankroto byloje. Todėl, nepaisant to, kad BII „Kompiutera“ bankroto byla iškelta iki JANĮ įsigaliojimo, po jo įsigaliojimo priimtam kreditorių susirinkimo nutarimui dėl taikos sutarties sudarymo taikytina JANĮ 80 straipsnio 3 dalis, pagal kurią taikos sutarčiai pasirašyti būtinas visų kreditorių ir nemokumo administratoriaus pritarimas.

14.2. Nemokumo administratorius tinkamai įvykdė savo pareigą informuoti įmonės savininką ir kreditorius apie teisę sudaryti taikos sutartį bankroto byloje. 2019 m. rugsėjo 19 d. elektroniniu paštu jis, vadovaudamasis ĮBĮ 28 straipsnio 2 dalimi, pateikė pareiškėjui ir kreditoriams pasiūlymą sudaryti taikos sutartį. Pareiškėjas susisiekė su nemokumo administratoriumi ir pradėjo derybas dėl taikos sutarties sudarymo.

Teisėjų kolegija

k o n s t a t u o j a :

IV. Kasacinio teismo argumentai ir išaiškinimai

Dėl pereinamųjų nuostatų dėl nemokumo procesų taikymo taikos sutarties sudarymui juridinio asmens bankroto byloje

15. Nuo 2020 m. sausio 1 d. įsigaliojusio JANĮ 155 straipsnyje, įtvirtinančiame pereinamąsias nuostatas dėl nemokumo procesų, nustatyta, kad iki 2019 m. gruodžio 31 d. pradėtiems juridinių asmenų nemokumo procesams šio įstatymo nuostatos taikomos toms asmenų teisėms ir pareigoms, kurios atsiranda arba yra įgyvendinamos jam įsigaliojus, taip pat toms nemokumo procedūroms, kurios pradėdamos šiam įstatymui įsigaliojus, išskyrus šio įstatymo nuostatas, reguliuojančias: 1) atlygį nemokumo administratoriui; 2) kreditorių reikalavimų tenkinimo eilę ir tvarką; 3) reikalavimus restruktūrizavimo plano turiniui ir įgyvendinimo trukmei; 4) kreditorių balsavimą dėl restruktūrizavimo plano; 5) nemokumo administratoriaus skyrimą bankroto byloje. Taigi paminėta įstatymo nuostata JANĮ taikymą iki 2019 m. gruodžio 31 d. pradėtiems juridinių asmenų nemokumo procesams, išskyrus įvardytas išimtis, susiejo su: 1) atitinkamų nemokumo procedūrų pradžios momentu; 2) atitinkamų teisių ir pareigų atsiradimo arba jų įgyvendinimo momentu.

16. Pagal JANĮ 2 straipsnio 23 punktą, kai šio įstatymo nuostatos taikomos ir juridinio asmens restruktūrizavimo procesui, ir juridinio asmens bankroto procesui, vartojama sąvoka „nemokumo procesas“, t. y. JANĮ 155 straipsnyje įtvirtinta sąvoka „nemokumo procedūra“ reiškia tiek restruktūrizavimo, tiek bankroto procedūrą, atsižvelgiant į nagrinėjamos bylos kategoriją.

17. Nei JANĮ, nei iki jo įsigaliojimo įmonių bankroto procesus reglamentavusio ĮBĮ nuostatos nepateikia bankroto procedūros apibrėžimo, bet apibrėžia bankroto proceso sąvoką. Pagal ĮBĮ 1 straipsnio 2 dalį bankroto procesas – tai teismo arba ne teismo tvarka vykdomų įmonės bankroto procedūrų visuma. Pagal JANĮ 2 straipsnio 4 punktą juridinio asmens bankroto procesas – visuma šio įstatymo nustatytų procedūrų, kuriomis teismo arba ne teismo tvarka siekiama likviduoti juridinį asmenį, tenkinant kreditorių reikalavimus juridinio asmens turtu. Pastarąją sąlygą bankroto procesas atskiriamas nuo JANĮ taip pat reglamentuoto restruktūrizavimo proceso, kurio pagrindinis tikslas – įveikti juridinio asmens finansinius sunkumus, išsaugoti jo gyvybingumą ir išvengti bankroto, gaunant kreditorių pagalbą finansiniams sunkumams įveikti, taikant ekonomines, technines, organizacines ir kitas priemones (JANĮ 2 straipsnio 10 dalis).

18. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, pasisakydamas dėl bankroto procedūros sąvokos pagal ĮBĮ nuostatas, yra konstatavęs, jog ĮBĮ 1 straipsnio 2 dalyje įtvirtintas bankroto proceso apibrėžimas leidžia teigti, kad sąvokos „bankroto procesas“ ir „bankroto procedūra“ nėra tapačios; pastaroji sąvoka yra siauresnė ir apima tik tam tikrą atskirą veiksmą ar vienerūšių veiksmų grupę (tėstinis veiksmas) (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2017 m. liepos 12 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-320-915/2017, 25 punktas). Tokia pati išvada darytina ir analizuojant JANĮ nuostatas, visų pirma JANĮ 155 straipsnį, kuriame sąvokos „nemokumo procesai“ ir „nemokumo procedūros“ vartojamos kaip dvi savarakiškos sąvokos. Atsižvelgiant į JANĮ 2 straipsnio 4 punkte įtvirtintą bankroto proceso apibrėžimą, bankroto procedūra laikytina tokia vienerūšių veiksmų grupė (atskiras veiksmas), kuri yra reglamentuota JANĮ ir yra juridinio asmens bankroto proceso sudėtinė dalis.

19. Paprastai juridinio asmens bankroto procesas užbaigiamas teismui priėmus sprendimą dėl įmonės pabaigos ir išregistravus bankrutavusią įmonę iš Juridinių asmenų registro. Tačiau bankroto proceso

pabaiga likvidavus juridinį asmenį nėra vienintelis bankroto proceso pabaigos pagrindas. Tiek JANĮ, tiek ĮBĮ nuostatose nurodyta, kad bankroto byla gali būti nutraukta, kai patvirtinama taikos sutartis (ĮBĮ 27 straipsnio 1 dalies 3 punktas, JANĮ 78 straipsnio 1 dalies 3 punktas).

20. ĮBĮ taikos sutartį apibrėžė kaip kreditorių ir įmonės, o tuo atveju, kai įmonė yra neribotos civilinės atsakomybės juridinis asmuo, – ir jos savininko (savininkų) susitarimą tęsti įmonės veiklą, kai įmonė ir (arba) neribotos civilinės atsakomybės įmonės savininkas (savininkai) prisiima tam tikrus įsipareigojimus, o kreditoriai sutinka savo reikalavimus atidėti, sumažinti ar jų atsisakyti (ĮBĮ 2 straipsnio 11 dalis). JANĮ savarankiško taikos sutarties apibrėžimo nepateikia, tačiau atskirų JANĮ nuostatų analizė leidžia spręsti, kad taikos sutarties bankroto procese samprata priėmus JANĮ išliko iš esmės nepakitusi – tai įmonės skolininkės ir jos kreditorių susitarimas dėl priemonių, kurios leis juridiniam asmeniui įveikti finansinius sunkumus, išsaugoti gyvybingumą ir išvengti bankroto (JANĮ 79 straipsnio 3 dalis, 80 straipsnis). Taikos sutartis bankroto procese yra CK 6.983 straipsnyje reglamentuotos taikos sutarties rūšis, kuriai būdingi tam tikri ypatumai atsižvelgiant į jos sudarymo sritį.

21. Kasacinis teismas, aiškindamas CK 6.983 straipsnį, yra nurodęs, kad taikos sutartis, kurią patvirtina teismas, nors reguliuojama ir proceso, ir materialiosios teisės normų, yra viena iš civilinių sutarčių, tiesiogiai nustatytų CK, rūšių. Be to, procesinė šalių teisė sudaryti taikos sutartį ir tokiu būdu baigti teisminį ginčą – viena iš civiliniame procese galiojančio šalių dispozityvumo principo, kuris šalims suteikia teisę disponuoti tiek ginčo objektu, t. y. pareikštais materialinio teisinio pobūdžio reikalavimais, tiek procesinėmis priemonėmis, išraiškų. Taikos sutarčiai, kaip ir bet kuriai kitai civilinei sutarčiai, galioja sutarties laisvės principas (CK 6.156 straipsnis), šalys gali pasirinkti, kokias tarpusavio nuolaidas taikys, koku būdu ir apimtimi išspręs kilusį teisminį ginčą, taip pat kurioje proceso stadijoje tai padarys (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2021 m. vasario 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-36-403/2021, 21, 22 punktai ir juose nurodyta kasacinio teismo praktika).

22. Taigi, teisė baigti bankroto procesą taikos sutartimi yra procesinė bankroto proceso dalyvių (įmonės skolininkės (o kai įmonė yra neribotos civilinės atsakomybės – ir jos savininko) bei jos kreditorių) teisė, kuria įgyvendinamas dispozityvumo principas bankroto procese. Tam, kad ši teisė galėtų būti įgyvendinta, pagal JANĮ reikalinga šių sąlygų visuma: 1) taikos sutarčiai turi pritarti juridinio asmens dalyviai atitinkamo juridinio asmens teisinę formą reglamentuojančio įstatymo nustatyta tvarka, o jeigu toks įstatymas šios tvarkos nenustato, – dalyvių susirinkime dalyvaujančių juridinio asmens dalyvių 2/3 balsų dauguma (JANĮ 80 straipsnio 4 dalis), 2) kreditorių susirinkimui turi būti pateiktas pasiūlymas sudaryti taikos sutartį kartu su taikos sutarties projektu (JANĮ 79 straipsnis), 3) taikos sutartį turi pasirašyti visi kreditoriai ir nemokumo administratorius, gavęs juridinio asmens dalyvių pritarimą (JANĮ 80 straipsnio 3 dalis), 4) taikos sutartis turi būti patvirtinta teismo (JANĮ 80 straipsnio 5, 6 dalys). Iš esmės taip pat taikos sutarties bankroto procese sudarymo sąlygas reglamentavo ir ĮBĮ, išskyrus reikalavimą dėl kiekybinio kreditorių atstovavimo sudarant taikos sutartį – pagal ĮBĮ nuostatas taikos sutarčiai sudaryti pakako, kad ją pasirašytų kreditoriai, kurių nepatenkintų reikalavimų suma sudaro ne mažiau kaip 2/3 iki taikos sutarties pasirašymo dienos visų likusių nepatenkintų reikalavimų sumos vertinės išraiškos (ĮBĮ 28, 29 straipsniai).

23. ĮBĮ 28 straipsnio 2 dalyje buvo nustatyta, kad administratorius privalo pasiūlyti sudaryti taikos sutartį neribotos civilinės atsakomybės įmonės savininkui (savininkams) ir įmonės kreditoriams prieš kreipdamasis į teismą dėl išieškojimo iš įmonės savininko (savininkų) turimo turto, įskaitant ir turtą, kuris yra bendroji jungtinė nuosavybė, kai neribotos civilinės atsakomybės įmonė neturi turto ar jo nepakanka teismo ir administravimo išlaidoms apmokėti ir kreditorių reikalavimams tenkinti. Teismas priima nutartį išieškoti iš neribotos civilinės atsakomybės įmonės savininko (savininkų)

turimo turto, įskaitant ir turta, kuris yra bendroji jungtinė nuosavybė, jeigu šalys iki nutarties likviduoti įmonę dėl bankroto įsiteisėjimo nesusitarė dėl taikos sutarties sudarymo.

24. Nagrinėjamoje byloje nustatyta, kad BIĮ „Kompiutera“ nemokumo administratorius raštą, siūlantį sudaryti taikos sutartį, pareiškėjui, kuris yra BIĮ „Kompiutera“ savininkas, ir BIĮ „Kompiutera“ kreditoriams išsiuntė 2019 m. rugsėjo 19 d., t. y. dar galiojant ĮBĮ. Kasaciniame skunde teigiama, kad būtent šiuo momentu atsirado ir buvo pradėtos įgyvendinti teisės ir pareigos, susijusios su taikos sutarties sudarymu BIĮ „Kompiutera“ bankroto procese, todėl JANĮ nuostatos, įtvirtinusios griežtesnes kreditorių pritarimo dėl taikos sutarties sąlygas, nagrinėjamu atveju neturėjo būti taikomos. Teisėjų kolegija šiuos kasacinio skundo argumentus pripažįsta teisiškai nepagrįstais.

25. ĮBĮ 28 straipsnio 2 dalis, įtvirtinanti nemokumo administratoriaus pareigą pasiūlyti sudaryti taikos sutartį neribotos civilinės atsakomybės įmonės savininkui (savininkams) ir įmonės kreditoriams prieš kreipiantis į teismą dėl išieškojimo iš įmonės savininko (savininkų) turimo turto, atspindi neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens bankroto proceso specifiką. Ši nuostata, viena vertus, reiškia, kad tuo atveju, jei bankroto proceso metu yra nustatoma, kad individualios įmonės turto nepakanka jos įsipareigojimams padengti ir nėra sudaryta taikos sutartis, bankroto administratorius turi pareigą kreiptis į teismą dėl išieškojimo iš įmonės savininko (savininkų) turimo turto, įskaitant ir turta, kuris yra bendroji jungtinė nuosavybė, ir toks išieškojimas turi būti vykdomas individualios įmonės bankroto procese. Kita vertus, ši nuostata įtvirtina imperatyvią sąlygą, kuri turi būti įvykdyta tam, kad išieškojimas į įmonės savininko turta bankroto byloje galėtų būti nukreipiamas – administratorius privalo pasiūlyti sudaryti taikos sutartį neribotos civilinės atsakomybės įmonės savininkui (savininkams) ir įmonės kreditoriams. Analogiška procedūra, pagal kurią teismas bankroto byloje nusprendžia dėl neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvio turto pardavimo, nemokumo administratoriui prieš tai privalomai informavus neribotos civilinės atsakomybės juridinio asmens dalyvius apie jų teisę siūlyti sudaryti taikos sutartį arba inicijuoti restruktūrizavimą, nustatyta ir JANĮ (JANĮ 79 straipsnio 2 dalis, 88 straipsnis). Pareiga kreiptis į teismą dėl išieškojimo iš įmonės savininko (savininkų) turto, esant įstatyme nustatytoms sąlygoms, šiuo atveju nustatyta nemokumo administratoriui, kaip specialiam bankroto proceso subjektui, atsakingam už bankrutuojančios įmonės kreditorių interesų apsaugą.

26. Teisė baigti bankroto procesą taikos sutartimi pagal įstatymo nuostatas yra suteikta tik įmonei skolininkei (jos savininkui) ir jos kreditoriams. Nemokumo administratorius nėra taikos sutarties, sudaromos bankroto procese, šalis ir taikos sutarties sudarymo procese veikia įmonės skolininkės vardu, neperžengdamas įstatymo bei kreditorių susirinkimo suteiktų įgaliojimų ribų: turi teisę pateikti pasiūlymą sudaryti taikos sutartį kreditorių susirinkimui (ĮBĮ 28 straipsnio 1 dalis, JANĮ 79 straipsnio 1 dalies 1 punktą), pasirašo taikos sutartį įmonės skolininkės vardu, gavęs juridinio asmens dalyvių pritarimą (ĮBĮ 28 straipsnio 3 dalis, JANĮ 80 straipsnio 3 dalis), kreipiasi į teismą su prašymu patvirtinti sudarytą taikos sutartį ir nutraukti bankroto bylą (JANĮ 80 straipsnio 5 dalis). Kadangi tam tikros teisės įgyvendinimu gali būti pripažįstami tik šią teisę turinčio subjekto veiksmai (neveikimas), o teisė baigti bankroto procesą taikos sutartimi priklauso tik šios sutarties šalims, nemokumo administratoriaus veiksmai, kuriais įgyvendinama jam, kaip savarankiškam bankroto proceso subjektui, priskirta pareiga, negali būti pripažinti teisę baigti bankroto procesą taikos sutartimi įgyvendinančiais veiksmais.

27. Pagal ĮBĮ 28 straipsnio 4 dalį taikos sutartis gali būti sudaroma bet kuriuo bankroto proceso metu iki teismo nutarties likviduoti įmonę dėl bankroto įsiteisėjimo dienos, t. y. šios teisės atsiradimas įstatymo siejamas su bankroto proceso pradžios momentu. Bankroto bylos procedūrų pradžia laikytinas teismo nutarties dėl bankroto bylos iškėlimo įsiteisėjimo momentas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2008 m. gruodžio 9 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-587/2008). Taigi,

procesinė teisė sudaryti taikos sutartį BIĮ „Kompiutera“ bankroto procese atsirado iškelus BIĮ „Kompiutera“ bankroto bylą ir galėjo būti įgyvendinta bet kuriuo bankroto proceso metu. Tai, ar nemokumo administratorius yra įvykdes ĮBĮ 28 straipsnio 2 dalyje nustatytą pareigą ar ne, neturi įtakos įmonės skolininkės (jos savininko) ir kreditorių teisei baigti bankroto procesą taikos sutartimi – kaip jau minėta, ĮBĮ 28 straipsnio 2 dalyje įtvirtintos nemokumo administratoriaus pareigos įvykdymas pagal įstatymą yra būtina prielaida nukreipti išieškojimą į BIĮ „Kompiutera“ savininko turtą, tačiau ne sudaryti taikos sutartį.

28. Pagal JANĮ 155 straipsnio nuostatas JANĮ taikymas bankroto proceso dalyvių teisėms ir pareigoms siejamas ne tik su šių teisių atsiradimu, bet ir jų įgyvendinimu, t. y. teisės atsiradimo ir įgyvendinimo momentams nesutampant, šios teisės įgyvendinimui turi būti taikomi jos įgyvendinimo metu galiojantys nemokumo įstatymai. Atsižvelgiant į tai, teisė baigti BIĮ „Kompiutera“ bankroto procesą taikos sutartimi, atsiradusi iškelus BIĮ „Kompiutera“ bankroto bylą, turėjo būti įgyvendinama pagal jos įgyvendinimo metu galiojusius nemokumo įstatymus.

29. Minėta, kad procesinės teisės baigti bankroto bylą taikos sutartimi įgyvendinimas yra siejamas su įstatyme nustatytų sąlygų visuma, t. y. visuma tarpusavyje susijusių bankroto proceso dalyvių veiksmų, kuriais įgyvendinamos atitinkamos šių proceso dalyvių teisės ir pareigos. Kreditorių teisė pritarti (nepritarti) taikos sutarties projektui gali būti įgyvendinama tik įstatyme įvardytiems asmenims pateikus pasiūlymą sudaryti taikos sutartį kreditorių susirinkimui (JANĮ 79 straipsnis), teisė pateikti pasiūlymą sudaryti taikos sutartį kreditorių susirinkimui gali būti įgyvendinta tik esant parengtam taikos sutarties projektui (JANĮ 79 straipsnio 4 dalis), teisė ir pareiga teikti taikos sutartį tvirtinti teismui gali būti įgyvendinta tik tada, kai taikos sutartis yra pasirašyta įstatymo nustatyta tvarka (JANĮ 80 straipsnio 5 dalis). Atsižvelgiant į JANĮ 155 straipsnio nuostatas dėl JANĮ taikymo asmenų teisėms ir pareigoms, kiekviena iš šių teisių ar pareigų turi būti įgyvendinama pagal jos atsiradimo ar įgyvendinimo metu galiojusius nemokumo įstatymus. Taigi, vien tai, kad BIĮ „Kompiutera“ nemokumo administratorius ĮBĮ 28 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą pareigą įgyvendino pagal ĮBĮ nuostatas, nesudaro teisinio pagrindo spręsti, kad bankroto proceso dalyvių teisėms ir pareigoms, susijusioms su taikos sutarties sudarymu, įgyvendinti taip pat turi būti taikomas ĮBĮ.

30. Kasaciniame skunde taip pat teigiama, kad taikos sutarties sudarymo procesas yra vientisas procesas ir kad šiam procesui turėtų būti taikomi jo pradžios momentu galioję nemokumo įstatymai. Pareiškėjo teigimu, jo, kaip įmonės savininko, nemokumo administratoriui dar galiojant ĮBĮ išsiųstas taikos sutarties projektas turi būti vertinamas kaip galiojanti oferta, todėl akceptui taip pat turėjo būti taikomos ĮBĮ nuostatos. Taip argumentuojant iš esmės remiamasi JANĮ 155 straipsnyje įtvirtintu reglamentavimu dėl JANĮ taikymo atskiroms nemokumo procedūroms, taikos sutarties sudarymo procesą prilyginant savarankiškai nemokumo (bankroto) procedūrai JANĮ 155 straipsnio prasme.

31. Minėta, kad bankroto procedūra pagal JANĮ nuostatas laikytina JANĮ reglamentuota vienu grupės veiksmų grupė (atskiras veiksmas), kuri yra juridinio asmens bankroto proceso sudėtinė dalis. Nors taikos sutarties sudarymu nėra siekiama likviduoti juridinį asmenį, tenkinant kreditorių reikalavimus juridinio asmens turtu (priešingai, siekiama kreditorių nuolaidų pagalba išsaugoti veikiančią įmonę ir kreditorių reikalavimus tenkinti iš šios įmonės veiklos pajamų), atsižvelgiant į tai, kad taikos sutarties patvirtinimas yra vienas iš bankroto proceso pabaigos pagrindų, t. y. JANĮ reglamentuoti bankroto proceso dalyvių veiksmai, susiję su šios sutarties sudarymu ir tvirtinimu, atliekami bankroto procese, taip pat į tai, kad JANĮ 2 straipsnio 4 punkte atitinkamų procedūrų tikslas nurodomas tik bankroto proceso atskyrimo nuo restruktūrizavimo proceso tikslais (šios nutarties 17 punktą), darytina išvada, kad JANĮ reglamentuotos procedūros, susijusios su taikos sutarties bankroto procese sudarymu ir tvirtinimu, gali būti laikomos bankroto procedūromis JANĮ 2 straipsnio 4 punkto prasme. Kita vertus, atsižvelgiant į tai, kad JANĮ reglamentuojami ir atitinkamai į bankroto procedūros sąvokos

apibrėžimą pagal JANĮ 2 straipsnio 4 punktą patenka tik tam tikri su taikos sutarties sudarymu susiję procesiniai veiksmai, nėra pagrindo sutikti su kasacinio skundo argumentu, kad visas taikos sutarties sudarymo procesas pagal JANĮ nuostatas turėtų būti vertinamas kaip viena tęstinė bankroto procedūra.

32. JANĮ nuostatos nereglamentuoja derybų dėl taikos sutarties sudarymo, taip pat taikos sutarties projekto rengimo tvarkos, tačiau reglamentuoja pasiūlymo sudaryti taikos sutartį, kartu su taikos sutarties projektu, pateikimo kreditorių susirinkimui, taikos sutarties pasirašymo ir jos tvirtinimo teisme tvarką ir sąlygas (JANĮ 79, 80 straipsniai). Būtent šios JANĮ reglamentuotos procedūros gali būti vertinamos kaip bankroto procedūros pagal JANĮ. Nagrinėjamu atveju pasiūlymas sudaryti taikos sutartį BIĮ „Kompiutera“ kreditorių susirinkimui buvo pateiktas 2020 m. vasario 13 d., t. y. jau įsigaliojus JANĮ, todėl bylą nagrinėję teismai pagrįstai nusprendė, kad šiai procedūrai ir tolesnėms taikos sutarties pasirašymo ir tvirtinimo procedūroms turi būti taikomos JANĮ nuostatos.

33. Bylą nagrinėję teismai taip pat pagrįstai nusprendė, kad JANĮ 80 straipsnio 3 dalies nuostata, pagal kurią taikos sutartis laikoma sudaryta, jeigu ją pasirašo visi kreditoriai ir nemokumo administratorius, gavęs juridinio asmens dalyvių pritarimą, yra imperatyvi. Šalys savo susitarimu negali pakeisti, apriboti ar panaikinti imperatyviųjų teisės normų galiojimo. Imperatyviųjų teisės normų pasikeitimas neturi įtakos sutarties sąlygoms tik tuo atveju, kai jos pasikeičia po sutarties sudarymo (CK 6.157 straipsnis). Tai reiškia, kad, taikytinoms imperatyvioms įstatymo normoms pasikeitus po ofertos įsigaliojimo, akceptas turi atitikti pasikeitusių teisės normų reikalavimus, todėl kasacinio skundo argumentas, kad akceptui visais atvejais turi būti taikomos ofertos įsigaliojimo metu galiojusios teisės normos, yra teisiškai nepagrįstas. Kita vertus, pagal CK 6.168 straipsnio 1 dalį oferta įsigalioja ją gavus akceptantui. Nemokumo administratorius nėra taikos sutarties bankroto procese šalis, todėl pasiūlymo dėl taikos sutarties sudarymo pateikimas nemokumo administratoriui negali būti laikomas ofertos įsigaliojimo momentu. Pagal nemokumo procesą reglamentuojančius įstatymus pasiūlymas sudaryti taikos sutartį turi būti pateikiamas kreditorių susirinkimui (IBĮ 28 straipsnis, 23 straipsnio 12 punktą, JANĮ 79 straipsnis), o tai, minėta, nagrinėjamu atveju buvo padaryta jau įsigaliojus JANĮ.

34. Kasacinio skundo argumentai, kad BIĮ „Kompiutera“ nemokumo administratorius nepagrįstai vilkino taikos sutarties projekto pateikimą kreditorių susirinkimui, galėtų būti pagrindas spręsti dėl nemokumo administratoriaus civilinės atsakomybės, esant kitoms įstatyme nustatytoms sąlygoms, tačiau nėra teisiškai reikšmingi sprendžiant dėl JANĮ 155 straipsnio taikymo ir nesudaro pagrindo pripažinti neteisėtu šioje byloje skundžiamą apeliacinės instancijos teismo procesinį sprendimą. Papildomai pažymėtina, kad pareiškėjas, kaip BIĮ „Kompiutera“ savininkas, pagal IBĮ 28 straipsnio 1 dalį turėjo teisę pasiūlymą dėl taikos sutarties sudarymo kreditorių susirinkimui teikti savarankiškai.

Dėl kasacinio skundo argumentų, susijusių su IBĮ 28 straipsnio 2 dalyje įtvirtintos bankroto administratoriaus pareigos apimtimi

35. Kasaciniame skunde taip pat nurodoma, kad bylą nagrinėję teismai netinkamai aiškino IBĮ 28 straipsnio 2 dalį, nurodydami, kad nemokumo administratorius tik privalėjo pasiūlyti įmonės savininkui ir kreditoriams sudaryti taikos sutartį, tačiau taikos sutarties sąlygas turėjo teikti įmonės savininkas ir kreditoriai. Pareiškėjo teigimu, ši įstatymo nuostata turėtų būti aiškinama kaip įtvirtinanti bankroto administratoriaus pareigą pasiūlyti konkrečias taikos sutarties sąlygas.

35. Teisėjų kolegija pažymi, kad bylos nagrinėjimo teisme ribas apibrėžia ieškinio (skundo) reikalavimas (ieškinio (skundo) dalykas) ir šio reikalavimo faktinis pagrindas. Faktiniu ieškinio (skundo) pagrindu laikytini tik tie argumentai, kurie yra susiję su pareikštu reikalavimu, t. y. turi

įtakos besikreipiančio į teismą asmens siekiamam bylos nagrinėjimo rezultatui (CPK 135 straipsnio 2 punktas).

36. Nagrinėjamoje byloje pareiškėjas kreipėsi į teismą ginčydamas kreditorių susirinkimo nutarimą nesudaryti taikos sutarties BIĮ „Kompiutera“ bankroto byloje. Skunde suformuluotais reikalavimais iš esmės siekiama teisės sudaryti taikos sutartį BIĮ „Kompiutera“ procese netaikant JANĮ įtvirtinto visų kreditorių pritarimo šiai taikos sutarčiai reikalavimo.

37. Apeliacinės instancijos teismas pagrįstai nusprendė, kad, nepriklausomai nuo nemokumo proceso dalyvių veiksmų iki kreditorių susirinkimo, šioje byloje skundžiamu kreditorių susirinkimo nutarimu buvo sprendžiama dėl konkretaus susirinkimui pateikto taikos sutarties projekto, todėl nemokumo administratoriaus veiksmai siūlant taikos sutarties sąlygas arba jų nesiūlant neturi reikšmės sprendžiant dėl apelianto ginčijamo kreditorių susirinkimo sprendimo nesudaryti taikos sutarties pagal pateiktas sąlygas teisėtumo. Taigi, pareiškėjo argumentai, susiję su galimai netinkamu ĮBĮ 28 straipsnio 2 dalyje įtvirtintos nemokumo administratoriaus pareigos vykdymu, yra nereikšmingi sprendžiant šioje byloje kilusį ginčą ir dėl šios priežasties nepatenka į bylos nagrinėjimo ribas.

38. Kasacinio teismo praktikoje pažymėta, kad argumentai, kurie nėra susiję su nagrinėjama byla, nesudaro kasacijos dalyko ir kasacinis teismas neturi teisinio pagrindo dėl jų pasisakyti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2020 m. birželio 3 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-174-695/2020, 63 punktas). Atsižvelgdama į tai, teisėjų kolegija dėl kasacinio skundo argumentų, susijusių su ĮBĮ 28 straipsnio 2 dalies aiškinimu ir taikymu, nepasisako.

Dėl bylos procesinės baigties ir bylinėjimosi išlaidų

39. Teisėjų kolegija, patikrinusi skundžiamą apeliacinės instancijos teismo nutartį teisės taikymo aspektu, nekonstatuoja CPK 346 straipsnyje nurodytų pagrindų ją panaikinti ar pakeisti. Dėl šios priežasties skundžiama apeliacinės instancijos teismo nutartis paliekama nepakeista, o pareiškėjo kasacinis skundas atmetamas (CPK 359 straipsnio 1 dalies 1 punktas).

40. Bylą nagrinėjant kasaciniame teisme, patirta 14,08 Eur bylinėjimosi išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu. Atmetus kasacinį skundą, šių išlaidų atlyginimas priteistinas iš pareiškėjo M. M. (CPK 88 straipsnio 1 dalies 3 punktas, 96 straipsnio 2 dalis).

Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 359 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 362 straipsnio 1 dalimi,

n u t a r i a :

Lietuvos apeliacinio teismo 2020 m. liepos 2 d. nutartį palikti nepakeistą.

Priteisti valstybei iš M. M. (a. k. duomenys neskelbtini) 14,08 Eur (keturiolika Eur 8 ct) išlaidų, susijusių su procesinių dokumentų įteikimu, atlyginimo. Valstybei priteista suma mokėtina į išieškotojos Valstybinės mokesčių inspekcijos (j. a. k. 188659752) biudžeto pajamų surenkamąją sąskaitą, įmokos kodas – 5660.

Ši Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartis yra galutinė, neskundžiama ir įsiteisėja nuo priėmimo dienos.

Teisėjai Goda Ambrasaitė-Balynienė

Gediminas Sagatys

Dalia Vasarienė

</div